

Indirecte gezondheidseffecten van de Corona-pandemie door afschalen en mijden van zorg

Aanleiding

- Door de coronacrisis is er de afgelopen periode veel ingezet om zorgcapaciteit voor coronazorg te vergroten.
- Dit gaat ten koste van het leveren van reguliere zorg (o.m. door IGJ, IKNL, Cardiologen gemeld).
- Het niet of minder leveren van reguliere zorg zal negatieve effecten hebben voor gezondheid.
- Niet alle effecten zijn te kwantificeren. Zo zijn monitoringsgegevens nog niet altijd beschikbaar. Veel inschatting zijn o.b.v. expertoordeelen (o.m. beroepsgroepen, patiëntenorganisaties, kennisinstellingen).
- Er zijn nog meer indirecte gezondheidseffecten door o.m. lagere economische groei, werkloosheid, vereenzaming, ongelijkheid. Deze zijn hier niet beschreven.

Welke zorg is afgeschaald of uitgesteld?

- 4 Nationale screeningsprogramma's zijn stopgezet (borstkanker, dikkedarmkanker, baarmoederhalskanker, gehoorscreening neonatalen)
- Diagnosestelling (uit- of afstel met kans op slechtere gezondheidssuitkomsten en/of sterfte.
- Uitgestelde (of vermeden) behandeling en daardoor een langer durende, slechtere gezondheidstoestand met mogelijk hogere kans op slechtere gezondheidssuitkomsten en/of sterfte;

Welke ziekten/aandoeningen gaat het om?

- Kanker
  - In totaal 25% (ca 1000) minder kankerdiagnoses per week.
  - Screeningsprogramma's borstkanker, dikkedarmkanker, baarmoederhalskanker zijn stopgezet (20% van totale diagnoses)
  - Mondkanker nog sterkere daling door de weggevallen signaalfunctie van tandartsen / orthodontisten.
  - Mogelijke problematischer voor kanker met lage 1st maand overleving zoals acute leukemie en longkanker
  - Regionale verschillen niet groot
  - Verschuiving in soort behandeling (bijv chemo naar hormonalebehandeling)
- Cardiovasculaire aandoeningen
  - 50% minder beroertes op Spoedeisende Hulp (SEH) (aanvullen)
- GGZ (Stichting Mind)
  - 60% van de respondenten aan dat hun ggz-behandeling geheel of gedeeltelijk is weggevallen en 80% geeft aan geen gebruik te kunnen maken van hun dagbesteding of inloopcentrum
  - Een derde van de respondenten weet niet hoe zij de komende periode moet doorkomen
- Organtransplantaties
  - Ca 110 organtransplantaties per maand 75% nier, 15% lever
  - 39% van de organtransplantaties is uitgesteld (nog checken)

- Huisartsenzorg: 70% van de huisartsenzorg is afgeschaald (Gupta strategists, 2020)¹

Welke gevolgen heeft dit voor gezondheid?

- Nog weinig over bekend. Bij acute kankers (leukemie, Longkanker) kan dit een probleem zijn
- Stuwmeren in de zorg. Wat weten we over gevolgen van wachtlijsten?
- Goede maat voor gezondheid (bijv. QALY of DALY)
- Ook positieve effecten (minder verkeersslachtoffers, schonere lucht)

Wat zouden we (nog meer) willen weten?

- Thuiszorg. Veel aandacht, nog weinig over bekend.
- Sociale effecten (eenzaamheid, uitsluiting) bij ouderen én jongeren ook van belang
- Langere termijn, sociaal economische effecten (werkloosheid, inkomensverdeling/armoede, tweedeling)
- Meer inzicht in kwetsbare groepen in de maatschappij (ouderen met multimorbiditeit, personen met migratieachtergrond, ..)

Goede afweging maken (bijvoorbeeld bij ondersteuning exitstrategieën)

- Zoveel directe en indirecte gezondheidseffecten in beeld brengen, liefst onder een noemer (DALY/QALY)
- Aandacht voor sociale vraagstukken / mentale gezondheid (eenzaamheid, exclusie) en sociaal-economische effecten
- Korte en langetermijn

Welke organisaties zijn hierin geconsulteerd?

IKNL, SONCOS, VenVN, IGJ, LHV, NZa, Erasmus MC – oncologie, GGZ Nederland, NFK, NVVC, Patiëntenfederatie, Harteraad, Borstkanker Vereniging NL, Stichting Melanoom, NVMO, Hartstichting, NVVC (aanvullen)

¹ <https://gupta-strategists.nl/studies/in-de-slipstream-van-corona-een-secundaire-crisis-in-de-zorg>